

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים
בא
זהות יהודית גלויה ופומבית

יצא לאור בתאריך:
ראש חודש שבט, תשס"ח

פרשה:
בא

כותרת:
זהות יהודית גלויה ופומבית

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

בא

זהות יהודית גלויה ופומבית

פרשת בא

זהות יהודית גלויה ופומבית

פסח – השם של החג הזה הוא לכאורה שם מוזר. אם היו שואלים אותנו מהו השם המתאים והנכון לכנות את החג הזה, היינו מן הסתם בוחרים ב"חג הגאולה" כי אז נגאלו אבותינו ממצרים, או כמו שאומרים בתפילה "חג המצות" או "חג האביב", אבל מדוע חג הפסח? השם "פסח" מזכיר רק פרט קטן בגאולת מצרים, שבשעה שה' עבר להכות בארץ מצרים – הוא דילג על הבתים שבהם היה דם על המשקוף ועל שתי המזוזות ולא היכה בו. לכאורה זהו פרט טכני בלבד, ומדוע כל החג נקרא דוקא על שם הפרט הזה.

ובכלל בואו ננסה להבין מדוע היה חשוב כ"כ להקב"ה ששימו דם על המשקוף ורק כך הם יינצלו. והרי לפניו נגלו כל התעלומות וכי הוא צריך סימן ע"מ לדעת היכן הוא בית יהודי? מדוע לא היה מספיק לשחוט את השה שהיה האליל המצרי, מדוע היה צורך למרוח את המשקוף והמזוזות בדם?!

כשקוראים במדרשים על יציאת מצרים מגלים סתירה ברורה: כל ילד לומד ב'חדר' את המדרש הידוע שעם ישראל זכה לצאת ממצרים בזכות שלשה דברים "שלא שינו את שמם את לשונם ואת לבושם", כלומר שבני ישראל במצרים היו להם את אותם שמות שאתם הם הגיעו למצרים, הם המשיכו לקרוא לילדיהם באותם שמות "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין".

עד"ז לא שינו את לשונם – הם דיברו בלשון הקודש. ולא שינו את לבושם, פשוט הלכו עם לבוש יהודי, אולי שטריימל או משהו עד"ז (ראה אג"ק חט"ו עמ' ל"ו, קי"ז).

אבל שואל הרבי (בשיחת ב' אייר תש"י עמ' 37), כשמגיעים לפרשתנו מגלים שעם ישראל לא היה במצב כ"כ מזהיר, אלא להיפך, כמו שרש"י אומר על הפסוק "והיה לכם למשמרת" – "היה ר' מתיא בן חרש אומר.. לא היו בידם מצות להתעסק בהם כדי שיגאלו שנאמר ואם ערום ועריה ונתן להם שתי מצות, דם פסח ודם מילה שמלו באותו הלילה... והיו שטופין באלילים... משכו ידיכם מאלילים וקחו לכם צאן של מצוה" (י"ב, ו').

פרייקט בחסות "משרד השלוחים"

יצא לאור בתאריך: ראש חודש שבט תשס"ח
הדברים על אחריות הכותב בלבד

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

בא

זהות יהודית גלויה ופומבית

מהרש"י הזה ועוד יותר ממה שמפורש באריכות במדרשים, משמע שעם ישראל במצרים היה רחוק מאד מקיום מצוות, אפילו המצוה היחידה שהיתה להם – מילה, גם אותה (חוץ משבט לוי) הם לא קיימו. מיד אחרי שאחרון השבטים נפטר שזה היה לוי הם הפסיקו לקיים את מצות מילה ובנוסף לזה כטבע העולם הם התחילו להתבולל בתוך מצרים, ונהגו כמותם, ולמדו לעבוד את העבודה הזרה שלהם. ויתרה מזו, אומר רש"י, ש"היו שטופין באלילים". ועד כדי כך שהשטן קטרג על ישראל ואמר "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי ע"ז" – כולם אותו הדבר. ובנוסף לזה היו כאלו שלא האמינו בגאולה כלל ולא רצו כלל לצאת ממצרים, כמו שרש"י אומר בקשר למכת חושך "ולמה הביא עליהם חשך שהיו בישראל באותו הדור רשעים ולא היו רוצים לצאת" (י, כב).

ובפרט על פי המבואר בחסידות שהם היו שקועים במ"ט שערי טומאה בדרגה הכי נחותה שיכולה להיות, ואילו לא הוציא הקב"ה את ישראל באותו הרגע – כבר לא היה את מי להוציא... כי היהודים היו מתחרטים ולא היו רוצים לצאת. ולכן אומר רש"י על הפסוק "בעצם היום הזה" – "כיון שהגיע הקץ לא עכבן המקום כהרף עין" (י"ב, מ"ג) (ראה אג"ק כ"ב עמ' תל"ג). וכמו שהקב"ה אומר בפרשת שמות "וארד להצילו" מכיון שהם היו שקועים עמוק, הרי מכל הנ"ל ברור שהם היו רחוקים מאד מהקב"ה וא"כ לכאורה זוהי סתירה גמורה למדרש ההוא שלא שינו לבושם ולשונם.

את התשובה לשאלה הזאת קיבלתי לאחרונה, בוידאו של "תורת חיים" שהופיע לאחרונה.

יהודי אחד מספר שם שהוא למד בישיבה ליטאית בשנות הששים במנהטן, ושם נהגו כל התלמידים לגלח את זקנם. ומפני שהוא היה מקורב קצת לחב"ד רצה לגדל זקן, אולם הוריו ומוריו התנגדו לכך בתוקף בתואנה שהיא יראה 'היפי'. עיקר תנועת ה'היפיי' היתה במנהטן והוא עלול להראות כמותם. הלה החליט לשאול את הרבי על כך. באותה תקופה יכלו להתקבל ליחידות פרטית בהיכלו של הרבי והוא בא לשאול מה עליו לעשות. היה זה בתקופת יו"ד שבט וקראו את הפרשיות של יציאת מצרים.

הרבי אמר לו: הרי אתה מכיר את המדרש ש"לא שינו את שמם לבושם ולשונם" אולם יחד עם זאת כתוב שהם היו עובדי עבודה זרה, כיצד אפוא מסתדרים שני הדברים ביחד?!

פרייקט בחסות "משרד השלוחים"

יצא לאור בתאריך: ראש חודש שבט תשס"ח
הדברים על אחריות הכותב בלבד

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

בא

זהות יהודית גלויה ופומבית

אלא – אמר לו הרבי – בוא נקח לדוגמא את ההיפייס ונתבונן מה שמות המנהיגים שלהם: "אייב הופמן" או לפני זה ה"ביטניקס": "אלאן גינזבורג" וכיו"ב שמות יהודיים, זהו לא שינו את שמם. גם בלבוש – כיצד הם לבושים? לא כמו כל אדם אחר אלא בצורה לא רגילה ולא שיגרתית עד שכל אחד יכול להבחין ממרחקים שזהו "היפיי". כך גם בלשונם – אע"פ שהם דוברים אנגלית, אולם יש להם 'ז'ארגון' משלהם והם פיתחו קודים משלהם, וא"כ הם שונים מכל גוי אמריקאי אחר בכל שלושת המאפיינים, בשמם לשונם ולבושם.

לאחר מכן אמר לו הרבי: בשנות השלושים אם אמרת על מישהו שהוא סוציאליסט – כולם אמרו בטח הוא יהודי; בשנות הארבעים אם אמרת על מישהו שהוא קומוניסט, כולם אמרו שהוא בודאי יהודי; בשנות הששים אמרת היפייס מיד יגידו שזה בודאי היהודים שהביאו את הצרה הזאת. א"כ גם ההיפייס ראויים לגאולה ביחד עם כלל ישראל, כי גם הם מבדילים את עצמם משאר האנשים וכולם יודעים שהם יהודים.

מה שלמדתי מהסיפור הזה הוא שיהודי לא חייב ללכת דווקא עם ציטיות בחוץ ושטריימל לראשו, אלא אפילו אם הוא מבצע דבר מטורף שלפועל מבדיל אותו מהחברה הכללית והכל יודעים שהוא יהודי, זה כבר חיובי. זהו הפירוש שלא שינו את שמם לבושם ולשונם. הם באמת עבדו ע"ז, ולא עשו ברית מילה, אבל הם היו לבושים אחרת משאר המצריים. לאו דוקא שהם לבשו את אותו סטייל של בגדים שהסבא שלהם יעקב לבש בירידתו למצרים, אבל הבגדים היו כאלו שכולם ידעו שהם היהודים, כמו שבשנות הששים כולם ידעו שחלק גדול מההיפייס הם יהודים.

גם היום יש חזות יהודית ויש חזות דתית. אדם שלובש בגדים שחורים של דתיים – הכל יודעים שהוא דתי. אבל מה שמצפים מיהודי זה לאו דוקא שילבש כובע שחור אלא שתהיה לו חזות יהודית, שכולם בסביבתו יכירו בעובדה שהוא יהודי; זה יכול להיות ע"י ענידת שרשרת עם מגן דוד או "חיי" וכדו', או ע"י אכילת געפליטע פיש במסעדה או "מצה באָל סופ" – מרק עם קניידאלאך. כל אחד שיעבור על ידו יכיר מיד שזהו יהודי, זה עשוי לקרות בהרבה צורות, כל אחד לפי ענינו.

אבל מה שצריך זה לא להתבייש לצבוע את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, להראות את הזהות שלך ברשות הרבים (זה לדעת המורה נבוכים לרמב"ם, משא"כ לפי רש"י שזה היה מבפנים).

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

יצא לאור בתאריך: ראש חודש שבט תשס"ח
הדברים על אחריות הכותב בלבד

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים בא זהות יהודית גלויה ופומבית

אם זה ע"י שמדברים בעברית או באידיש בין אנשים אחרים, או בכל צורה אחרת. כאן לא מדובר על חזות דתית אלא על זהות יהודית. ולכן החג נקרא "חג הפסח" כי הענין הזה של מריחת הדם היה חשוב ביותר להקב"ה, שכן הם לא התביישו ולא הסתירו את יהדותם בריש גלי.